

[REDACTED]

MINISTERIE VAN DEFENSIE

Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701
2500 ES 's-Gravenhage

Telefoon 070 - 3 18 73 87
Telefax 070 - 3 18 79 51

Aan:

- Zie verzendlijst

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DIS/95/12.13.4/924	12 april 1995

Onderwerp: Joegoslavië: recente ontwikkelingen
(nr 17/95)

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in het voormalige Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst

b.a. [REDACTED]
P.C. Kok
Commandeur

Bijlagen
één (1)

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer
070 - 3 18 66 34

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden

[REDACTED]

[REDACTED]

VERZENDLIJST behorende bij brief MID nr. DIS/95/12.13.4/924 d.d. 12 april 1995

AAN:

Coördinator van de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten
(Secretaris Generaal Ministerie Algemene Zaken)

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst
t.a.v. Dhr. [REDACTED]

Ministerie van Buitenlandse Zaken
t.a.v. plv DGPZ

NL-HPMV NAVO-Brussel

IMS/INT DIV, t.a.v. kol [REDACTED] d.t.v. HPMV

INTERN:

HMID
HACIV t.a.v. BCI
HAI
HMA
CIC
Archief

Bijlagen
één (1)

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer
070 - 3 18 66 34

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden

[REDACTED]

MINISTERIE VAN DEFENSIE
MILITAIRE INLICHTINGDIENST/CO

ONTWIKKELINGEN IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCHE FEDERATIE

17/95

(Afgesloten 121400 APR 1995)

Conclusie/voorzicht

Langs diplomatieke weg wordt geprobeerd de "Joegoslavische" politieke leiding te bewegen om Bosnië-Herzegovina en Kroatië te erkennen. Wellicht zou Milosevic daartoe bereid zijn, als daar opheffing van de sancties tegen "Joegoslavië" tegenover staat. Het is echter prematuur om aan te nemen dat hij met zo'n erkenning ook daadwerkelijk afstand zou nemen van het streven naar een Groot-Servische staat.

Tevens wordt onderhandeld over de verdere invulling van de VN-taken in Kroatië. Hoewel ook in de toekomst van de kant van de Kroatische Serviërs verzet te verwachten is tegen bepaalde aspecten van die taken, blijft voortzetting van de aanwezigheid van de VN in Kroatië uiteindelijk in Servisch voordeel. Derhalve ligt het niet voor de hand dat de Serviërs zullen aansturen op vertrek van UNPROFOR/UNCRO uit Kroatië.

Het ontslag van de VN-commandant in UNPA-oost, de Russische generaal Pereljakin, kan gevolgen krijgen voor UNPROFOR/UNCRO en de komende onderhandelingen over het nieuwe mandaat van de vredesmacht, nu de Russische regering zich achter Pereljakin heeft opgesteld.

Het Russische lid van de Contactgroep heeft geëist dat de sancties tegen "Joegoslavië" worden opgeheven. Deze uitspraak onderstreept de bestaande verdeeldheid binnen de Contactgroep. Door de andere leden van die groep is weliswaar ook gezinspeeld op opheffing van de sancties tegen "Joegoslavië", maar slechts geleidelijk en op voorwaarde dat het land Kroatië en Bosnië-Herzegovina erkent.

Bosnië-Herzegovina

Vorige week heeft in Travnik (centraal-Bosnië) een ontmoeting plaatsgehad tussen de bevelhebber van de Bosnische strijdkrachten, Delic, commandant Blaskic van de Bosnisch-Kroatische eenheden (HVO) en de bevelhebber van de reguliere Kroatische strijdkrachten (HV), Bobetko. Tijdens deze bijeenkomst

[REDACTED]

zouden nadere afspraken zijn gemaakt over intensivering van de onderlinge militaire samenwerking in Bosnië-Herzegovina. Zoals gemeld hebben de (Bosnische) Kroaten en Moslims de afgelopen weken nieuwe afspraken gemaakt om hun samenwerking te verbeteren en onder meer de militaire inspanningen beter op elkaar af te stemmen. Deze ontmoeting is opmerkelijk gezien de spanningen die tussen Kroaten en Moslims blijven bestaan.

Vermeldenswaard is in dit verband dat vorige week een vergadering had moeten plaatsvinden van de groep Bosnische parlementariërs die de formele oprichtingsvergadering van de Moslim-Kroatische Federatie moet voorbereiden. De bijeenkomst is echter afgelast omdat de etnisch-Kroatische deelnemers niet akkoord gingen met Sarajevo als plaats van bijeenkomst. Zij eisten dat de vergadering zou plaatsvinden in Novi Travnik, een door de Bosnische Kroaten gedomineerde plaats ten noordwesten van Sarajevo. Het feit dat over dergelijke kwesties wordt getwist onderstreept de wrijvingen tussen beide bevolkingsgroepen. De kansen op een daadwerkelijke toenadering zijn zeker op korte termijn nog klein.

Het Canadese UNPROFOR-bataljon ten noorden van Sarajevo maakt melding van de aanwezigheid van een nieuwe, extremistische organisatie onder de naam MOS. Naar verluidt bestaat deze organisatie uit vrijwilligers uit Iran en (andere) Arabische landen, die een radicaal-islamitische ideologie aanhangen. Zij zouden ook opleidingen verzorgen en andere steun verlenen aan Bosnische (Moslim-)paramilitaire organisaties. De MOS zou zich kenmerken door een agressieve opstelling ten aanzien van UNPROFOR en al betrokken zijn geweest bij de diefstal van enkele voertuigen. Hoewel de meeste Bosnische Moslims behoren tot een zeer gematigde stroming van de islam, waren er de afgelopen maanden diverse aanwijzingen dat pogingen werden ondernomen ook meer fundamentalistische opvattingen van de islam in Bosnië-Herzegovina ingang te doen vinden. Zoals bekend verleent een aantal islamitische landen, waaronder Iran, Saoedi-Arabië en Maleisië, op relatief grote schaal materiële hulp aan de Bosnische Moslims.

Kroatië

Het opperbevel van de Kroatisch-Servische strijdkrachten (SVK) heeft gemeld onlangs een helikopter te hebben neergeschoten, die met een lading militaire goederen onderweg was van Kroatië naar de Bosnische enclave rond Bihac. Zoals reeds eerder gemeld, vinden dergelijke leveranties zeer regelmatig plaats. Tot op heden hadden de SVK weliswaar bij UNPROFOR geprotesteerd tegen deze vluchten en de daarbij optredende schendingen van het luchtruim van de Krajina (de "Servische Republiek" in Kroatië), maar was nog geen sprake van wapengeweld tegen de betrokken helikopters. De melding van de SVK is overigens nog niet bevestigd.

Naar verluidt heeft de HV vorige week een aantal gevechtshelikopters van het type Mi-24/HIND overgebracht van Zagreb (Pleso) naar bases in het Dalmatische kustgebied. Onduidelijk is waarmee deze verplaatsing verband houdt. Mogelijk wil de HV de HINDs (vermoedelijk beschikt Kroatië over

ruim 10 van deze helikopters), die het in overtreding van het VN-wapenembargo heeft verworven en die tot voor kort waren geconcentreerd rond Zagreb, gelijkmatiger over het grondgebied verdelen. Evenmin is uitgesloten dat de verplaatsing naar de omgeving van UNPA-zuid mede bedoeld is om aan de VN en de SVK duidelijk te maken dat Kroatië de mogelijkheid van wapengeweld tegen de Krajina open houdt.

Onlangs heeft VN-bemiddelaar Stoltenberg met de Servische president Milosevic, diens ambtgenoot van de Krajina Martić en de premier van de Krajina, Mikelic, overleg gevoerd over de inhoud van het nieuwe mandaat voor de VN-macht in Kroatië (UNCRO) dat volgens de planning eind april in een VN-resolutie moet worden vastgelegd. Zoals bekend hebben politieke leiders in de Krajina geprotesteerd tegen het principe-besluit dat de VN onder Kroatische druk eind maart hebben genomen om de grenzen tussen Kroatië en Bosnië-Herzegovina meer te controleren en een verwijzing naar Kroatië in de naam van de vredesmacht op te nemen. Bij de bovenvermelde bijeenkomst zou Mikelic echter hebben gesteld dat de voordelen van de aanwezigheid van de VN in Kroatië in zijn ogen nog steeds opwegen tegen de nadelen.

Inderdaad lijkt voortzetting van de VN-aanwezigheid in Kroatië de Serviërs een zekere bescherming te bieden tegen grootschalige Kroatische militaire operaties met als doel de Krajina gewapenderhand in het Kroatische staatsverband te (her)integreren. Daarbij dient echter te worden opgemerkt dat Mikelic als een voorstander geldt van een relatief gematigde lijn ten opzichte van de Kroaten. Met name Martić, maar ook de minister van Buitenlandse Zaken van de Krajina, Babic, (die had toegezegd op de bijeenkomst in Belgrado aanwezig te zijn, maar niet is verschenen) geeft de voorkeur aan een hardere koers ten opzichte van Kroatië. Tegen die achtergrond blijven niet alleen vormen van Servisch verzet tegen UNCRO, maar ook definitieve verwerping van het uiteindelijk te formuleren mandaat door de Krajina tot de mogelijkheden behoren.

De VN heeft deze week voortijdig ontslag verleend aan de commandant van de UNPROFOR/UNCRO-eenheden in UNPA-oost, de Russische generaal Pereljakin. Hem is opgedragen de betreffende sector onmiddellijk te verlaten. Tot op heden heeft Pereljakin geweigerd de betreffende order op te volgen. De Russische regering heeft zich achter hem opgesteld. Het ontslag van Pereljakin houdt verband met de voortdurende aanwijzingen dat het Russische bataljon zich in de praktijk niet neutraal opstelt, maar de Serviërs bevoordeelt. Zo zouden Russische eenheden 's nachts de Kroatische linies verlichten, waardoor de Serviërs daarop een uitstekend zicht hebben. Tevens zouden Pereljakin en aan hem ondergeschikte militairen betrokken zijn bij zwarte handel met de Serviërs. De directe aanleiding voor het ontslag van Pereljakin zou zijn gelegen in het feit dat hij het aan hem ondergeschikte Belgische UNPROFOR-bataljon had opgedragen een controlepost aan de Donau, die ter plaatse de grens vormt met "Joegoslavië", te verlaten. Daardoor was een belemmering voor het overbrengen van (zware) wapens vanuit "Joegoslavië" naar UNPA-oost weggenomen. Zeker nu de Russische regering zich achter Pereljakin heeft opgesteld, moet worden afgewacht in hoeverre diens ontslag verdere gevolgen

zal krijgen voor UNPROFOR/UNCRO en de komende onderhandelingen over het nieuwe mandaat voor de vredesmacht zal beïnvloeden.

Servië/Montenegro

Vorige week heeft een delegatie van de internationale Contactgroep een bezoek gebracht aan Milosevic om hem te polsen over eventuele bereidheid om Bosnië-Herzegovina te erkennen in ruil voor een geleidelijke versoepeling van de sancties tegen "Joegoslavië". Na afloop heeft Milosevic verklaard dat niet hij, maar de "Joegoslavische" president Lilic het land zou moeten vertegenwoordigen bij besprekingen over erkenning van de buurlanden. Formeel is dit juist, maar in feite geldt Lilic als een marionet van Milosevic. Diens uitspraak kan worden gezien als een indicatie dat hij de mogelijkheid van zo'n erkenning open wil laten. Overigens is ook denkbaar dat Milosevic Lilic beschouwt als een potentiële zondebok voor het geval de onderhandelingen in deze kwestie mislukken, dan wel aanleiding zijn voor felle protesten van met name extreem-nationalistische zijde. Ongetwijfeld zou van die kant erkenning van Bosnië-Herzegovina en Kroatië worden opgevat als een teken, dat Milosevic het streven naar een Groot-Servische staat heeft opgegeven. Zoals reeds eerder gemeld, bestaat er geen aanleiding tot een dergelijke veronderstelling. Aangenomen wordt echter dat Milosevic bereid zal zijn in ieder geval tijdelijk prioriteit te geven aan normalisering van de internationale positie van "Joegoslavië", indien de kans op opheffing van de sancties tegen het land daardoor aanzienlijk wordt vergroot.

De voorzitter van de "Joegoslavische" communistische partij SK-PJ heeft onlangs gesteld dat het oude Joegoslavië "om historische, culturele en economische redenen" moet worden hersteld. Hoewel de SK-PJ slechts een relatief kleine achterban heeft, is haar rol in de "Joegoslavische" politiek van groot belang, omdat een groot aantal militairen lijkt te sympathiseren met haar doelstellingen en omdat de echtgenote van Milosevic een belangrijke functie bekleedt in de partij. De SK-PJ heeft formeel geen regeringsverantwoordelijkheid, maar in de Servische regering zijn vorig jaar enkele partijloze ministers opgenomen die betrekkingen hebben met de SK-PJ. Tegenstanders van Milosevic hebben hun benoeming gepresenteerd als indicatie dat hij in de praktijk niet heeft gebroken met zijn communistische verleden. Overigens is er sprake van enige pogingen om de betrekkingen tussen de voormalige Joegoslavische deelstaten, met name op economisch gebied, te herstellen.

Eind maart heeft de zogenaamde "ICFY-missie", die moet toezien op de naleving van de "Joegoslavische" boycotmaatregelen tegen de Bosnische Serviërs, opnieuw een periodiek rapport uitgebracht over haar bevindingen. Daaruit blijkt dat de "Joegoslavische" autoriteiten over het algemeen goed samenwerken met de ICFY-missie. Voor zover de leden van de missie kunnen nagaan, doet "Joegoslavië" oprechte pogingen de boycot inhoud te geven. Er werd echter op gewezen dat er in maart enkele dozijnen grensoverschrijdende helikoptervluchten hebben plaatsgevonden, die kunnen zijn gebruikt voor militair transport. In het bijzonder werd het vermoeden geuit dat met dergelijke vluchten gewonde Serviërs uit zowel Bosnië-Herzegovina als "Joegoslavië" zelf naar "Joegoslavische" militaire hospitaals

[REDACTED]

kunnen zijn getransporteerd. Zoals bekend hebben Milosevic c.s. tot de boycot tegen de Bosnische Serviërs besloten om dezen te bewegen akkoord te gaan met het voorstel van de internationale Contactgroep voor een territoriale verdeling van Bosnië-Herzegovina. Milosevic hoopt dat zo'n aanvaarding de basis kan leggen voor opheffing van de VN-sancties tegen zijn land. Er zijn echter sindsdien herhaaldelijk indicaties geweest dat een zekere militaire assistentie aan de Bosnische Serviërs wordt voortgezet.

Het Russische lid van de Contactgroep, Zotov, heeft in een recent interview aangegeven erop te staan dat de sancties tegen "Joegoslavië" worden opgeheven. De Contactgroep zal de komende dagen opnieuw bezoeken brengen aan Zagreb, Sarajevo en Belgrado. Daarbij zal worden geprobeerd een verlenging van het bestand in Bosnië-Herzegovina, dat formeel nog tot 30 april geldig is maar in de praktijk reeds op grote schaal geschonden wordt, te bewerkstelligen. Tevens zal naar verwachting bij Milosevic opnieuw worden aangedrongen op erkenning van Bosnië-Herzegovina en Kroatië. De uitspraak van Zotov onderstreept de bestaande verdeeldheid binnen de Contactgroep. Door de andere leden van die groep is weliswaar ook gezinspeeld op opheffing van de sancties tegen "Joegoslavië", maar slechts geleidelijk en op voorwaarde dat het land Kroatië en Bosnië-Herzegovina erkent.

Macedonië

Er zijn aanwijzingen dat etnisch-Albanese bewoners van (met name west-)Macedonië overwegen een campagne van burgerlijke ongehoorzaamheid te initiëren naar aanleiding van de weigering van de Macedonische overheid om een Albanees-talige universiteit te tolereren in Tetovo, één van de belangrijkste centra van de Albanese minderheid in Macedonië. Met name zouden zij overwegen geen belasting meer te betalen aan de centrale overheid met als argument dat zij zich gedwongen zien het hoger onderwijs in het Albanees (dat ondanks het verbod clandestien wordt voortgezet) persoonlijk te betalen. Deze melding geeft aan dat de ontwikkelingen met betrekking tot de "universiteit" in Tetovo de etnische verhoudingen in Macedonië, die toch al gespannen zijn als gevolg van met name de economische crisis in het land, onder additionele druk blijven zetten. Op langere termijn zouden de etnische Albanezen in Macedonië mogelijk een zelfde koers kunnen kiezen als hun volksgenoten in de Servische provincie Kosovo, die zoals bekend parallelle bestuursorganen hebben opgericht en een campagne van passief verzet tegen de Servische overheersing voeren.